

Molbostøtten og molbohistorierne

Ved indkørslen til Knebel fra nord, hvor vejen går fra mod øst til Agri, står et monument, formet som en obelisk, med relieffer på alle sider. Obeliskens er dels tænkt som vejviser, dels som et monument over molbohistorierne.

Obeliskens blev opsat i 1938 af Knebel Borger- og Håndværkerforening og skal sikkert kædes sammen med den spirende interesse for turisme, som dengang var ved at gøre sig gældende. Og formodentlig også en stolthed over at være molboer og at have en af landets flotteste stendysser Poskær Stenhus, på obeliskens benævnt ”Agri-dysen”, liggende lige uden for byen.

To sider af molbostøtten, der som det ses også fungerer som vejviser, her dels mod Knebel, dels mod Agri-dysen, bedre kendt som Poskær Stenhus. Foto VFH okt. 2011.

Reliefferne på obeliskens fire sider fremstiller fire forskellige molbohistorier, en på hver side: ”Storken og hyrden”, ”Kirkeklokken”, ”Benene” og ”Mavepølsen”. Vi kender dem formodentlig alle sammen – f.eks. historien om storken og hyrden, der

skulle jage storken væk fra kornmarken, og som for at undgå at komme til at træde kornet ned fik fire andre molboer til at bære sig på et træstativ ud i marken for at få den formastelige stork til at forsvinde. Forehavendet lykkedes, men ...

Eller molboerne, der ville gemme kirkeklokken væk, da de hørte, at fjenden var i landet. I en båd roede de ud på søen for at sænke klokken i vandet. For at sikre sig at kunne finde den igen, når freden forhåbentlig var genoprettet i landet, afmærkede de omhyggeligt stedet med et stort kryds på båden ...

Ræven – en molbohistorie: Molboerne havde omringet en ræv, der i længere tid havde plaget dem og taget godt for sig i hønsegårdene. Men det var lykkedes ræven at springe op på et loft, og molboerne diskuterede nu, hvordan de skulle få ham ned. Da fik en af dem en lys idé: ”Der er en luge i enden af gavlen på loftet, hvis vi blot kan jage Mikkell ud af lugen, så vil han falde ned og brække halsen!” Det syntes alle var en god idé – men nu kom næste problem: hvordan skulle de lokke Mikkell til at springe ud af lugen?

Så var det en anden molbos tur til at få en god idé: ”Hvis nu en af os går løs på Mikkell og får fat på ham og springer ud af lugen med ham, så er det sket med Mikkell!” Som sagt så gjort – en af de modigste af de gæve molboer vovede sig op på loftet og gik frem mod Mikkell, og det lykkedes også at få fat i ham og klemme ræven fast til sig, og under de andre molboers højlydte opmuntringer sprang han ud af lugen med Mikkell i favnen.

Begge kom ned igen, men mens Mikkell ingen skade havde taget og straks løb sin vej, blev den modige molbo liggende stendød på jorden.

Molboerne var dog overbevist om, at molboen blot var faldet i søvn under faldet og bar ham muntert væk fra stedet – men desværre er han ikke vågnet siden ...

Hvordan er de opstået, disse molbohistorier?

For det første er de vandrehistorier, d.v.s. at de træffes overalt i Europa. Hvert eneste land har så at sige sine ”molboer”. Og mange af historierne er de samme, i hver sin nationale forklædning.

En forklaring på, at det i Danmark netop blev molboerne, der blev tillagt ”dummehistorierne”, kan selvfølgelig være, at der har været mangel på skolegang og almindelig ”dannelse” i forhold til mindre afsides egne. Efter en visitatsrejse til Mols i 1745 giver Århus-bispen Peder Hygum molboerne følgende ikke særlig smigrende skudsmål: ”de tåbelige molboer er af naturen og den onde vane mere vrangvillige og ubekvemme til at fatte noget godt end andre her i stiftet”.

Nogle har også ment, at den særlige molbo-dialekt har spillet ind. Den forekommer nemlig noget besynderlig ved, at den nogenlunde konsekvent gør andre egne vokaler y, ø og ö til i, e og æ. Det giver mulighed for sære forvekslinger. ”Tyve” bliver til ”tiw”, ”brød” til ”bre`”, ”grøn” til ”græ`n”. Molboerne kører til Ebeltoft med ”grin” (gryn) og kommer hjem med ”latter” (lægter). Ordet skyde fører til pudsige

forvekslinger, når y´et skal erstattes med et i, og bedre bliver det ikke af, at datidsformen ”skød” på gammelt molbosprog blev til ”ske´d”. Alene dialekten kan have gjort molboerne til grin blandt naboerne og især når de kom til storbyen Århus. I dag er den gamle molbodialekt for længst forsvundet.

Tegning af en af de mere kendte molbohistorier....

Under alle omstændigheder er der ingen tvivl om, at egenskaberne som dumme og godtroende tillægges folk, der bor lidt afsides og måske får deres egne særheder og vaner, så de opfattes som dumme og måske endda latterlige af f.eks. folk i den nærmeste købstad, når de en sjælden gang imellem vover sig til købstaden for at købe ind eller få en glad dag eller aften. I vort tilfælde skulle det ikke undre, om århusianerne har været medvirkende til at sætte molbohistorierne i omløb, for det var hertil, molboerne søgte, når de skulle handle stort ind eller afsætte deres egne varer på markedet. Således var det en fast tradition, at molboerne kom til Århus til ”Wollsmarked”, d.v.s. Sct. Olufs Marked, der fandt sted hvert år i september. Ofte var det på Mols indføjet i fæstekontrakterne med karlene, at de havde fri til at tage til Århus til Wollsmarked. Så i hvert fald en gang om året har århusianerne rigtig kunnet grine af de tåbelige og naive bønder derovre fra Mols.

En molbohistorie som den følgende kunne antyde en sådan oprindelse. Den handler om en molbo, der tog til staden (Århus) og ville benytte lejligheden til at få sig et par briller. Han går ind til optikeren og beder om at se på et par briller. Optikeren forklarer, at han først må igennem en synsprøve, så man kan finde frem til den rigtige styrke. Brille efter brille prøves, men den stakkels molbo kan ikke klare at se hverken

det ene eller andet bogstav. Til sidst bliver det optikeren for meget, og han råber: ”Sig mig, min gode mand, kan De overhovedet læse?”. Hvortil molboen naturligtvis temmelig fornærmet svarer: ”Sig mig engang, hvis jeg kunne læse, hvad tror du så, jeg skulle have briller til?”

Molboen havde selvfølgelig lagt mærke til, at den lokale præst hver gang, han skulle læse op af Biblen eller salmebogen, først tog sine briller på – og konklusionen om, hvad sådanne glasøjne skulle bruges til, var jo snublende nær.

Men her har vi netop modellen: den naive molbo, der kommer ind til købstaden og dummer sig eftertrykkeligt og bliver håbløst til grin.

Borgerforeningen Mols præsenterer Molbostøtten sådan på foreningens hjemmeside:

Molbostøtten er en muret obelisk, som er opstillet på Mols ved Knebel bys nordlige tilkørsel ved vejen til Agri. Støtten er rejst i 1938.

Historisk baggrund: En gruppe af lokale håndværkere havde startet en Teknisk Skole i Knebel Forskoles lokaler, og som bestyrelse for skolen stiftede man Knebel Borger- og Håndværkerforening. Som foreningens første aktivitet besluttede man at rejse Molbostøtten, blandt andet som vejvisersten til den berømte stendysse, Poskær Stenhus. Vi savner oplysninger om, hvem der har tegnet Molbostøtten, men det er murermester Hans Jensen fra Knebel, der har muret den sammen med to hjælpere. En kunstner fra Aarhus muligvis ved navn Gudmundsen har modelleret de fire relieffer, som illustrerer fire af de mest kendte Molbohistorier: Storken i rugmarken, Kirkeklokken, Stokken og Pølsen.

Beskrivelse af støtten: Støtten er ca. 3,8 m høj og består nederst af en muret sokkel. Overfladen er pudset med tilslag af fint sømateriale og afsyret. Ovenover udsmykket med en firesidet billedfrise, som er modelleret som basrelief på stedet i grus og cement. Ovenpå soklen står obelisk, som er muret i cementsten, pudset med gult cement med tilslag af sandstensmel og afsluttet foroven med en pyramideformet tilspidsning. Det indvendige hulrum er fyldt op med stenafslag blandet med beton. Ved senere istandsættelser er støtten blevet gulkalket og -malet... Støtten er omgivet af tre små rosenbede og arealet umiddelbart omkring støtten er belagt med knust granit.

Borgerforeningen Mols m.fl. organiserede i 2006-07 en omfattende restaurering af Molbostøtten, så den i dag fremtræder i meget fin stand. Restaureringen finansieredes af midler fra lokale indsamlinger.

(VFH oktober 2011, en del af teksten er uddrag af Vilfred Friborg Hansen: Molslandet, Boggalleriet Rønde 2005).